

VNEUS Leppo Johannes(VNK)

17.10.2019

Asia

Ison-Britannian eroprosessi EU:sta

Kokous

Eurooppa-neuvosto (Artikla 50) 17.10.2019

U/E/UTP-tunnus

E 125/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eurooppa-neuvosto vahvisti marraskuussa 2018 erosopimuksen ja hyväksyi yhteisen poliittisen julistuksen tulevan suhteen puitteista. Neuvosto teki tammikuussa 2019 päätöksen (2019/274) erosopimuksen allekirjoittamisesta EU:n puolesta.

Komissio on neuvotellut sille annetun mandaatin puitteissa UK:n uuden hallituksen kanssa muutoksista sekä Irlannin rajaa koskevaan pöytäkirjaan että tiettyihin poliittisen julistuksen kohtiin.

Neuvottelijat saavuttivat sovun teksteistä 17.10. ja tekstit jaettiin jäsenvaltioille klo 13.

Erosopimuksen muita, kuin Irlannin pöytäkirjaan liittyviä osia, ei ole muutettu.

Tarkoituksena on, että Eurooppa-neuvosto antaa lyhyet päätelmät (kolme kohtaa). Niissä 1) hyväksytään julistus, 2) annetaan poliittinen vahvistus erosopimuksen tekstille ja pyydetään neuvostoa saattamaan erosopimuksen hyväksymismenettely päätökseen. Lisäksi 3) kiitetään pääneuvottelija Barnieria. Päätelmät hyväksytään yksimielisesti. Tekstiä ei ole jaettu jäsenvaltioille.

UK:n on määrä erota unionista 31.10. ja sopimukselle tarvitaan myös Euroopan parlamentin suostumus. Neuvoston oikeudellinen hyväksymismenettely on näin ollen saatava nopeasti päätökseen. UK:n parlamentin alahuone on koolla lauantaina 19.10. Tämän jälkeen tarkoituksena on, että Coreper käsittelee, ja osaltaan hyväksyisi, jo sunnuntaina 20.10. oikeudelliset päätökset erosopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä.

Suomen kanta

Suomi voi tarvittaessa hyväksyä päätelmät.

Suomi voi tarvittaessa hyväksyä pöytäkirjaan ja julistukseen neuvotellut muutokset. Komission mukaan ne vastaavat Eurooppa-neuvoston suuntaviivoja, neuvoston neuvotteluohjeita ja Suomen kantoja (ml. EU-ministerivaliokunnan ja suuren valiokunnan 15.10. käsittelemä muistio VNEUS2019-00672).

Pääasiallinen sisältö

Viime hetken neuvottelut koskivat tullijärjestelyjä, Pohjois-Irlannin suostumusta ja poliittisen julistuksen sisältöä.

Tullijärjestelyn osalta (artiklat 4 ja 5) on löydetty ratkaisu, jossa Pohjois-Irlantiin tuleviin tavaroihin sovelletaan EU:n tullisääntöjä. Näin vältetään tullirajan syntyminen Irlannin saaren sisällä. Pohjois-Irlanti pysyy UK:n tullialueessa, mutta EU-lainsäädännön mukaiset tarkastukset tehdään ennen kuin tavarat saapuvat Irlannin saarelle. UK vaatimuksiin vastaamiseksi tähän kaksi vähäistä poikkeusta, jotka eivät vaaranna sisämarkkinoiden toimintaa. Ensimmäinen on UK:ssa asuvan henkilön henkilökohtaiset tavarat tämän matkustaessa muualta UK:sta Pohjois-Irlantiin. Toinen poikkeus on tavarat, joiden loppukohde on Pohjois-Irlanti, jotka on tarkoitettu välittömään kulutukseen Pohjois-Irlannissa ja joiden osalta ei ole riskiä edetä EU markkinoille. Tämän tavararyhmän kriteerit määrittää erosopimuksella perustettava yhteiskomitea. Näiden tavaroiden osalta, jotka ostettu UK:sta, UK voi palauttaa tullit ja valmisteverot. Tämä on komission mukaan EU:n tullikoodeksin ja EU:n valtioneuvoston kanssa yhteensopiva järjestely. Lisäksi em. tavaroihin sovelletaan UK ulkoisia tulleja, eli voivat hyötyä UK:n itsenäisestä kauppapolitiikasta. Komission mukaan alkuperäsääntöihin ei muodostu aukkoa.

ALV:n osalta (artikla 8) saavutettiin ratkaisu, jossa Pohjois-Irlannissa sovelletaan vähäisin poikkeuksin EU-lainsäädäntöä.

Pohjois-Irlannin kuulemiseen (artikla 18) on löytynyt ratkaisu, jossa neljän vuoden kuluttua sopimuksen voimaantulosta Pohjois-Irlannin kansalliskokous (Stormont Assembly) voi päättää, jatketaanko pöytäkirjan soveltamista. Soveltamisen lopettaminen tarvitsee taakseen yksinkertaisen enemmistön läsnäolevista ja äänestävistä jäsenistä. Jos tukea lopettamiselle ei ole, pöytäkirjan soveltaminen jatkuu taas toiset neljä vuotta, jonka jälkeen uusi äänestys. Jos pöytäkirjan soveltamisen jatkaminen saa ryhmien välisen tuen (cross community support), soveltaminen jatkuu kahdeksan vuotta, jonka jälkeen taas uusi äänestys. Jos kuitenkin enemmistöä pöytäkirjan soveltamisen jatkamiseksi ei ole, pöytäkirja lakkaa soveltumasta kahden vuoden kuluttua äänestyksestä. Tarkoituksena on, että tämän määräajan kuluessa ehditään löytää korvaavat ratkaisut. Jos Pohjois-Irlannin instituutiot eivät pystyisi päätöksiä tekemään, pöytäkirjan soveltaminen jatkuisi.

Pöytäkirja ei enää olisi ns. vararatkaisu, velvollisuutta sen korvaamiseen vaihtoehtoisilla ratkaisuilla ei enää olisi.

Poliittisen julistuksen tasavertaisia toimintaolosuhteita koskevasta tekstistä löytyi tasapaino siitä, että tavoitteena on vapaakauppasopimus tullittomasta ja kiintiöttömästä kaupasta. Samaan aikaan pidetään yllä nykyisentasoiset määräykset (siirtymäkauden päättyessä) mm. valtioneuvoston, verotuksesta, ympäristöstä, ilmaston muutoksesta, työelämän säännöistä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Erosopimus

SEU 50 artikla antaa toimivallan sopia eroamiseen sovellettavista yksityiskohtaisista määräyksistä. Erosopimus on EU:n ja UK:n välinen sopimus, jonka tekee unionin puolesta neuvosto vahvistetulla määräenemmistöllä Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan. Erosopimuksen voimaantulo ei edellytä jäsenvaltioiden kansallisia ratifiointeja.

Marraskuussa 2018 erosopimuksen teksti vahvistettiin Eurooppa-neuvostossa ennen EU-tason hyväksymismenettelyn käynnistämistä.

Poliittinen julistus tulevasta suhteesta

SEU 50 artiklassa edellytetään, että erosopimus tehdään ”ottaen huomioon puitteet, jotka sääntelevät eroavan valtion myöhempiä suhteita unioniin”. Tästä syystä Eurooppa-neuvosto hyväksyi 25.11.2018 EU:n ja UK:n yhteisen poliittisen julistuksen tulevan suhteen puitteista. Julistuksen muuttaminen edellyttää Eurooppa-neuvoston yksimielisyyttä.

Määräajan pidennys

SEU 50 artiklan 3 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yhteisellä päätöksellä eroilmoituksen tehneen jäsenvaltion kanssa pidentää eroneuvotteluille annettua kahden vuoden määräaika. Päätös edellyttää Eurooppa-neuvoston yksimielisyyttä.

Tulevaa suhdetta koskevat sopimukset

Tulevaa suhdetta koskevat sopimukset ja järjestelyt neuvotellaan ja tehdään myöhemmin erikseen valittavien oikeusperustojen nojalla, ottaen huomioon kunkin sopimuksen ja järjestelyn tavoite ja sisältö. Sopimusneuvottelut käydään SEUT 218 artiklassa määrättyllä tavalla, aivan kuten mikä tahansa EU:n kansainvälinen sopimus minkä tahansa kolmannen maan kanssa. Neuvottelut voidaan virallisesti aloittaa vasta eron jälkeen, kun UK:sta on tullut kolmas maa.

EU:n toimet sopimuksettomiaan eroon varautumiseksi

Varautumistoimenpiteet toteutetaan erikseen valittavien oikeusperustojen nojalla, ottaen huomioon kunkin toimenpiteen tavoite ja sisältö. Ne hyväksytään jokainen erikseen, aivan kuten mikä tahansa EU-säädös.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Parlamentti on pidetty SEUT 218 artiklan mukaisesti täysimääräisesti informoituna prosessin kaikissa vaiheissa. Parlamentin brexit-ohjausryhmän puheenjohtajana jatkaa kuluvalle vaalikaudella Guy Verhofstadt. Parlamentti on hyväksynyt viisi päätöslauselmaa ja lukusia lausumia, joista viimeisimpinä ohjausryhmän lausuma 3.10. ja täysistunnon päätöslauselma 18.9. Parlamentin ja Eurooppa-neuvoston näkemykset ovat toistaiseksi olleet hyvin yhdenmukaisia.

Erosopimuksen tekeminen edellyttää parlamentin hyväksyntää. Neuvosto on 11.1.2019 hyväksynyt päätöksen (EU) 2019/274 erosopimuksen allekirjoittamisesta ja lähettänyt sopimuksen parlamentin käsiteltäväksi.

EU:n varautumistoimien ja tulevaa suhdetta koskevien sopimusten käsittelyyn parlamentti osallistuu normaaliin tapaan EU:n säädösten ja kansainvälisten sopimusten hyväksymismenettelyä koskevien perussopimusmääräysten mukaisesti.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 17.10.2019

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston E-selvitys E 125/2016 vp

E-jatkokirjelmät:

EJ 5/2017 vp
EJ 7/2017 vp
EJ 9/2017 vp
EJ 10/2017 vp
EJ 25/2017 vp
EJ 34/2017 vp
EJ 36/2017 vp
EJ 38/2017 vp
EJ 8/2018 vp
EJ 25/2018 vp
EJ 28/2018 vp
EJ 29/2018 vp
EJ 35/2018 vp
EJ 37/2018 vp
EJ 16/2019 vp

SuVEK 48/2017 vp
SuVL 9/2017 vp
SuVL 1/2018 vp
SuVEK 179/2018 vp
SuVEK 208/2018 vp

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johannes Leppo VNK, p. 050 5928278

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	brexite, Eurooppa-neuvosto UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TULLI, VH, VM, VTV, YM
